

TRÉFACSINÁLÓK

Eszes János is – mint azt beszélnek róla –, igen jeles tagja a felsőhegyi híresek galériájának. Virtuskodó, tréfaértő ember volt a maga korában. Sűrűn-sűrűn belelehelt a borospohárba, de ha kellett, akkor a kaszát és a kapát is jól tudta forgatni. Sőt... még a lapátot is, amint ezt egy megesett história is bizonyítja.

Tankfogó árkokat töltöttek napszámban a felsőhegyiek, köztük az öreg Eszes is. Csakhogy, amíg a többiek két-hármas csoportban dolgoztak, addig ő egyedül egymagában lapátolt. Nem akart közösködni senkivel sem. S bár ő csak egyszál magában hányta a földet, rádolgozott annyit, mint a mellette lapátoló csoport tagjai együttesen. Persze, a kifizetésnél is annyi pénzt vett fel, mint amazok ketten-hárman.

Szemet szűrt ez a többinek, mert sehogyan sem ment a fejükbe, hogy tud egy ember ennyit elvégezni.

– Svindli van a dologban! Valami huncutság, csak nem akarja elárulni az öreg! – hajtogatták az emberek, s elhatározták, hogy kiszedik belőle a „titkot” akárhogy.

Vasárnap, mise után becsalták Jani bácsit a Tóth Urbán-féle kocsmába, s elkezdték gyóntatni.

Nem is szabadkozott az öreg; s vállalta, hogy tíz liter borért hajlandó elárulni az ároktöltés titkát. Amazok egy kicsit szívták ugyan a fogukat, de azt remélve, hogy „úgy is bejön majd az ároktöltésen” ráálltak az alkura.

Kihozták a bort, el is fogyasztották, s akkor aztán rákérdeztek, hogy „No, lássuk hát, mi is az a titok?”.

Az öreg fontoskodva magaköré intette őket, hogy a többi kocsmázó meg ne hallja, és így szólt:

– Hát idefigyeljetek...

– Mongya, no! – hajoltak közelebb hozzá az asztaltársak.

- De az anyátok ideodáját, osztán el ne árujátok ám senkinek!
- Á, dehogy! Hova gondol ke?!
- Majd bolondok leszünk!...
- Szóval – folytatta Jani bácsi – a titok: minél nagyobb lapáttal, minél sűrűbben meríteni!!

S e bölcs kinyilatkoztatás után faarccal otthagya a paffá lett társaságot.

*

Pelhes Ferenc B. Péternél dolgozott részesként, amikor kapálás közben odaértek a tanya mögötti csalánoshoz a munkások. Kötésig ért a gaz, s a részesek messze ívben kikerülték a csípős növényzetet, nehogy megszúrja valamelyiküket, mert a vakaródzás nem volt benne a napszámban. Azért nem fizetett a gazda.

B. Péter – tréfaértő ember – incselkedve heccelni kezdte Pelhest:

– No, Ferkó, az anyád nemjóját, ha meghemperegsz anyaszült meztelenül ebbe’ a csalánosba’, te leszel máma a gazda, én meg kapálok helyetted egész nap.

Nem volt süket ember Pelhes, s dehogy mondatta volna magának kétszer. Csak rúgta le az inget meg a gatyát, s már bukfencezett is a magas csalán között.

– Holnapra is meghemperegjek? – vígyorgott ki a csalán közül.

– Nem – nem! elég lesz csak mára! – szíttá fogát a gazda.

Pelhest az Isten is parancsolásra teremtette, mert azon nyomban beleélte magát a jómódba. Azzal kezdte, hogy bement a tanyába, s már dirigált is:

– Julis, fogjátok meg azt a két kakast, meg azt a három tyúkot! Aranyszínű tyúkhúsleves, meg kakaspaprikás lesz délbe’ az ebéd, utána bor legyen meg túrús rétes! Ebéd után három óráig huja mindenkinek! Osztán ha kiszuszogták az emberek magukat, dolgozhatnak.

Estefelé már annyira otthonosan mozgott a tanyában, hogy mindig ott ténfergett a fehérnép körül, s már ki se nézett a kapásokra.

Ekkor aztán – mondják a mesélők – Péter gazda is gyorsan letette a kapanyelet, és ugyancsak igyekezett befelé, merthogy az asszony az nem volt benne az alkuban...

BÁNÁTI TÖRTÉNETEK

Régebben, amikor még átkeléskor hídpénzt kellett fizetni Zentán a vámosoknak, mesélik, hogy jött által egy bánáti ember Bácskába. Borjút vezetett maga után kötélén, de hogy megspórolja a hídpénzt, a jószágot a nyakába vette. Nem is kellett érte fizetnie semmit. Csakhogy szegény bánáti sógor gyengefájú, inaszakadt lévén, csupán a híd közepéig bírt elpihegni nyakában a borjúval, de ott aztán végképp elerőtlenedve lerakta a terhét. Több se kellett a vámosnak! Utánalépett az atyafinak, s a borjúért is bevasalta rajta az illetéket.

Haragudott magára kegyetlen a bánáti:

– Lám, egyér' akartam, oszt mégis két marháért fizettették meg velem a vámot!

*

Ezt is a bánáti testvérekről mesélték a rosszmájú bácskaiak.

Még az antivilágban történt.

Templomot építettek volna az egyik Tisza menti bánáti falucskában. Ott fontoskodott a munkálatoknál a pap is, aki azzal dicsekedett a zentai mestereknek, hogy beszélhetnek akármit a bánátiakról, az ő hívei nem olyan muszmák többé, mert ő – kiművelte őket.

Nagy dezentor volt a bácskai ácsmester, s nyomban fogadást ajánlott föl a plébános úrnak, hogy ő azért mégis lóvá tudja tenni a páter híveit. Megkötötték az alkut; kezét csaptak.

Másnap a nagygerenda föltevésénél megállt a mester, és szörnyen csóválta a fejét, látszott, hogy nem tetszik neki valami.

Ünnepelő fehérben éppen ott nézelődött a falusi kupaktanács néhány ráérős tagja is, s a gatyás bíró megtudakolta a mestertől, hogy mi a baj, mért vakarja a füle tövét.

– Hát, mert rövide szabták a gerendát, azért!...

– Lehetne rajta segíteni? – készségeskedett a bíró.

– Lehetni lehetne, ha a falu férfiai is akarnák... Az egyik végét a legények, a másikat a nős emberek húznák, bíró uram meg a közepit verné a nagy fejszével, úgy, megnyújthatnánk.

Nosza, szaladt a kisbíró, összedobolta a falut, s ki láncot, ki kötelet hozva, az emberek meg a legények nekiveselkedtek, és hozzáfogtak gerendát nyújtani.

A nagy kurjongatásra a pap is kinézett a plébániáról, s látva az erőlködést, megkérdezte a bírótól, hogy mit csinálnak.

– Hát nem láti, plébános úr? A gerendát nyújtjuk.

A pap – mi mást tehetett – fizetett, és többet sosem dicsekedett azal, hogy milyen kiműveltek is az ő hívei.

KANIZSAI FURFANGOSOK

Beszélik, hogy még az első világháború előtt az egyik szezonmunkán levő kanizsai kőművessegéd Pesten bement egy zuglói vendéglőbe. Kért enni-inni, s miután szemét, száját törölte a jó ebéd után, oda-intette a fizetőpincért:

– Ugye főúr, maguk mit szoktak csinálni az olyan vendéggel, aki csak eszik-iszik, osztán nem fizet?

– Az olyannal? Hát kérem... azt... megpofozzuk, és utána kirúgjuk.

– Igen? Nohát akkor – tessék hozzálátni!

*

Történt, hogy a húszas évek elején kanizsai szezonmunkások dolgoztak Belgrádban, s egy vasárnapi nézelődés alkalmával ketten betértek az egyik nyilvános WC-be.

– Hű, nézd csak, komám – képed el az első, amikor meglátja a sok csillogó csempét – milyen finyes reteráttjuk van ezeknek, az anyjuk...!

– Az ám! De ennek is mink isszuk meg a levit! – hagyta rá a másik.

*

Egy ízben egy ilyen téli pihenőn a kocsmában ugratták egymást az emberek. Köztük volt a kocsmáros is, aki maga is tréfakedvelő ember hírében állott.

– Tudod, mit Gyurkám – mondja neki A. Sándor, egy közismert öreg róka (egyébként kőműves) – Kössünk üzletet!

– Benne vagyok, Sándor bácsi.

– Aggyál nekem most enni meg inni annyit, amennyit megbírok, s itt tanúk előtt jelentem ki, hogy neked adom *az első kéthavi* keresetem.

Gyurka, a kocsmáros – bár ismerte az emberét, s tudta, hogy az szereti „befűzni” a másikat – csak kötélnek állt, mert ilyen biztató üzletet mégsem akart elszalasztani. Különösen, hogy Sándor bácsi másodszer is megismételte tanúk előtt az ajánlatát.

Megkötötték a vásárt.

A vendéglős kiadós adag marhapörköltet hozott egy tálban, s mellé egy liter jóféle homokit is tett az asztalra. Sándor bácsi akkurátusan elfogyasztotta a porciót, betermelte a kimért boradagot, majd utána még egy literrel kért. Megkapta azt is.

Némi terefere s a társakkal való évődés után az öreg jó hangulatban kászálódott hazafelé.

– Osztán, Sándor bátyám, el ne felejtkezzen ám az első kéthónapi fizetésről! – vetette utána búcsúzásul a vendéglős.

– Hát olyanak ismersz te engem? – szólt az öreg tettetett önérzettel. – Nyugott lehecc: én biztos nem fogok megfélekezni róla. De te se feledkezz ám el arról, hogy a kőműves januárban meg februárban – az első két hónapban! – nem dógozik semmit... No, csak *azé'* mondom – köszönt el nagy flegmával az öreg.

KARÁCSONYI BÁRÁNY

Mondják, hogy azelőtt a régi gazdák birkát is tartottak a tanya körül. Nem sokat; négy-öt anyajuhot meg a hozzájuk tartozó bárányokat, jerkéket.

A birka igénytelen jószág, nem kívánt külön takarmányozást, elég volt neki a tanya körüli gyep füve, azon is gyorsan nőtt a bárány. Mi-

vel húst is adott, tejhozamot, gyapjút, a birkatrágya meg használt a földnek – kifizető volt a birkatartás.

Ezt vallotta az Oromparton gazdálkodó boldogult Borosgyevi János bácsi is, akinek a tanyáján szintén volt egy kis falka birka.

A jószág a gyerek gondjaira bízva ott legelt mindig a part alatti gyepen, de egyszer hogyan, hogyan se, tilosba tévedt. Két szemfüles kerülő rögtön rajtuk csapott a birkákon, s a kolompot – mint bűnjelet – levéve, hozták is a hírt a gazdának:

– Baj van, János bátyám! A birkái tilosban találtattak, s ezért – mint tudja –, szigorú büntetés jár! – fontoskodtak.

Ismerte Borosgyevi bácsi is a csíziót, tudta, hogy a mezőrendőrökkel nem jó keresztnyűgben lenni, ezért hát csendes szóra fogta. Reggel lévén, pálinkát hozatott, leültette a hivatalos közegeket, rántottával kínálta őket, s társalgás közben célozott rá, hogy nem szeretne pallóra kerülni, inkább hálás lesz nekik, ha behunyják egyik szemüket... Egy-egy *karácsonyi* bárányt ígért mind a kettőjüknek.

A kiadós reggeli után jól bevastagodva a kerülők is megenyhültek, ráálltak az alkura, és azzal köszöntek el, hogy majd... amikor annak ideje lesz, jönnek a bárányokért.

Karácsony előtt meg is érkeztek a tanyára mind a ketten. Borosgyevi uram most is respektussal, no meg jóféle szilvóriummal fogadta őket, s hát beszélgetés közben a csőszök szóba hozták az adósságot is.

– Tudja, ugye, hogy mit ígért, János bátyám?

– Hogyne tudnám, fiaim! – mondta az öreg, s azzal kiszólt az aszszonyinak. – Hé-kám! Hozd csak azt a két karácsonyi bárányt! Itt vannak értük!

Jött is a feleség, s letesz a markából két kis gyapjas, karácsonyfára való játékbárányt a vendégek elé.

– Tessék!

Kigúvadt szemmel néztek egy pillanatig hol egymásra, hol a gazdára a csőszök, de aztán eszbekapva, csak elkerítették:

– De azt az ideodáját annak a..., hát bolondnak néz maga bennünket, Boros bátyánk?! Tán csak nem ezzel akarja kiszűrni a szemünket?

– Dehogy akarom, fiam. Én csak az adósságomat szeretném megadni. De ha tincetek egy kis eszetek van, tudnotok köllött vóna, hogy a birka mindig februárban ellik, így hát én csakis *ilyen* karácsonyi bárányt ígérhettem. Más bárányom nekem nincsen.

Szentségöltek még egy darabig a lóvá tett csósz urak, de aztán belátva, hogy ők voltak a szamarak, csak megjuhászodtak, amihez az asztalon lévő pálinka is jócskán hozzásegített. A végén már csak arra kérték a gazdát, hogy el ne mondja ezt a csúfságot senkinek, mert akkor az egész Orompart rajtuk fog röhécselni.

János bácsi megígérte, s állta is a szavát. De mivel nemcsak szavartató, hanem egyenes ember is volt, *húsvétra* mind a két csósz megkapta a maga bárányát.

KORPAVÉTEL NÉMI ELŐLEGSEL

Korpaszegény világ járta úgy tíz-egynéhány évvel ezelőtt, s a jobb sorsra érdemes jószágtenyésztők sokszor vakarták ott is, ahol nem viszkett, töprengve, hogyan juthatnának egy kis korpaeleséghez a hízők számára. Minden pénzt megadtak volna érte.

Történt, hogy Aulik Gyurka, a jó humorú, nevezetes zentai cipész-mester ez idő tájt találkozott a szókimondásáról ismert Maris nénivel, a zentaiak népszerű, piacozó asszonyával.

Szóba elegyedtek.

– Te, Gyurka, nem tudsz valahol eladó korpát?

– De tudok. Mennyi köllene?

– Hát, ha lehet, minél több. Egy mázsa legalább. Nem tudok már mit adni a malacaimnak.

– No, éppen jókor szót. Van nálam otthon egy mázsa vagy tán még pár kilóval több is...

– Osztán lehetne veled bótot csinálni?

– Már hogyan lehetne! Jó pénzért mindent lehet...

– Hogy adod?

– Nézze, Maris néni, magának odaadom ezer dínárért. Azt a pár kilót, amennyivel több, nem is számítom, de – felét előre ki kell ám fizetni!

A néni módfelett megörült az előnyös vásárnak (hiszen a korpa mázsája akkor testvérek közt megért vagy háromezer dínárt), s már fordult is befelé a házba az előlegért.

– Fél óra múlva küldöm – köszönt el tőle Aulik, aki mikor hazaért, rögtön szólt házigazdájának, a szálás termetű, délceg tartású Korpa Istvánnak.

– Pista, ugyan nézzen már el Maris nénihez! Találkoztam vele az imént, osztán megígértem neki, hogy elküldöm hozzá.

– Mit akar?

– Hajja, én nem kérdeztem. Úgy gondoltam, majd megmondja ő magának, ha lesz mondanivalója...

Hát volt is. Maris néni, mikor meglátta Korpát a maga szépszál, mázsás mivoltában, nyomban rájött a turpisságra. Előbb csak a fenével etette Aulikot meg a küldöttjét, de aztán úgy belemelegedett a lamentálásba, hogy még a szentképek is mozogtak a falon. Ekkor azonban már Korpa jobbnak látta kerékpárra kapni, s hallótávolságon kívülre karikázni, de még az utcán is szálltak utána – mint fekete varjak – Maris néni válogatott zokszavai.

Hogy mi lett az előleggel? Mi lett volna? Semmi. Aulik és Korpa azon nyomban sörre váltották át, és megitták a maguk egészségére, no meg – hogy Mariska néni javaiban se essék károsodás – a malacok gyarapodására.

MI UGRIK AKKORÁT, MINT A ZENTAI VÁROSHÁZA?

Parádés lakodalmat csaptak – még annak idején – Keviben. Mondják, hogy az ottani kocsmáros egyszerre házasította ki mind a két legényfiát. Rengeteg volt a meghívott vendég, a fél falu ott volt, de még Zentáról is sokan. Hogy díszesebb legyen a happaré, Zentán eskették

a fiatalokat, egyiket a belvárosi kápolnában, másikat az alsóvárosi templomban, és a szertartás után innen hajtott vidám zene- és nótaszóval kifelé a nász nép mulatni Kevibe.

Mivel az esketési szertartás fél óra különbséggel zajlott le, az egyik nász nép a bekötő útnál megvárta a másik menetet, hogy egyszerre érejenek be az új párokkal a faluba. Ahogy ott állnak és tréfálkoznak, valamelyik jó módú, gangos parasztgazda megállt a koszorúslegények kocsisora előtt.

– No, hékások – mondja nekik göggel –, ha olyan okosak vagytok, mint amilyen pántlikások, feleljetek meg nekem arra, hogy mikor csínál a paraszt legtöbb lyukat?!

Ott ült a kocsin a többi legény között Bernát Márton is (tréfáiról ismert és köztiszteletben álló), s kiszólt a hallgató fiatalok közül:

– Hát akkor, amikor kaszál.

– Hogyhogy?

– Mert olyankor lyuk lesz a búzaszáron is, meg a tövinél is, ahol elvágják.

– E’találad, öcsém – de nehezen! – tette hozzá az öreg, s lépett volna el, hogy így fölsült a kérdésével. Ám ekkor utánaszólt Márton koszorúslegény a bakról:

– Én is mondanék keenek egy kérdést, ha meg nem sérteném, bátyám!

– Lehet, öcsém!

– Ha fölhajítom ződ, ha leesik piros, oszt akkorát ugrik, mint a városháza. Mi az?

Elbámul az öreg a kérdésen, töpreng, aztán kivágja:

– Podval labda!

– Nem biz’a!

Izzad a magyar, vergődik, töri a fejét, de egy istenért sem tudja eltalálni a helyes választ. Mikor már látja, hogy rajta derül a lakodalmas népség, hogy oda lesz az ázsiója, kifakad:

– De az istenedet, öcsém, tedd bolonddá az apádat, ne engem! Leváglak a kocsirul, majd meglátod! – fenyegetőzött.

– Ne pattogjék kee’ – szólt a legény –, hanem mondja inkább azt, hogy „görögdinnye”!

– Görögdinnye?! De hát az nem ugrik akkorát, mint a városháza, hanem szétlottyan! – méltatlankodott az öreg.

– Hát ki állította azt, hogy a városháza *ugrik*? – főzte a legény a rártarti gazdát, aki leforrázva lépett el a nevető kocsisor mellől.

MIÉRT NEM POTYOGOTT A DIÓ?

Az alábbi halásztörténetet az alsó-Tisza-parti kispadon emlegették a bandázgató és ráérő öreg nyugdíjasok. Tőlük kaptam fülhegyre én is, és úgy adom tovább, ahogyan ők mesélték nekem, egy ígét sem változtatva rajta.

Zentai halászok cövekeltek le a Nagykanyaron innen levő partszakaszon. A varsák lerakása után tanyát verni leveztek a Pető fölé, s mivel már jócskán rájuk esteledett, lefekvéshez készülődtek. Ősz felé járt az idő, tüzet raktak hát, és csendes beszélgetésbe, no meg iszogatásba fogtak. Pálinkáztak persze, mert borból sok kell, hogy berúgjon az ember, a pálinkával viszont hamarébb célhoz lehet érni...

A halászok az öreg Kincses Istvánt tisztelték bandagazdának, ki nek a kisujjában volt mindaz, amit a tiszai halfogás mesterségéből érdemes volt tudni. Hallgattak is rá a többiek, pedig néha – jókedvében – be-beugrasztotta őket.

Akkor este is, ahogyan pálinkáztak ott négyen, csendesen megjegyzi az öreg:

– Halljátok, de jó lenne ezt most dióval inni!

– Mivel? – neszeltek fel a többiek.

– Dióval! Arra jó ám a pálinka! Én csak tudom! – tette hozzá mély meggyőződéssel.

Tetszett az ötlet a halásztársaknak. Fölcsillant a szemük, mert ugye tanulékony az ember, hát szívesen kipróbálták volna ők is ezt az új módot, de – honnan a fenéből kerítsenek ilyenkor diót?!

– Tudok én egy jó fát, itt, parthoz közel – azt mondja Kincses bácsi –, csakhogy arra föl köllene ám mászni.

– Fölmászok én, Pista bátyám, sötétben is! – ágaskodott a grád a legfiatalabb halászbán, s már indultak is a szőlőkön át a diófa irányába. A tetthelyre érve föl is ment a legény a fára, s rázta, rázogatta, előbb csak szépen, aztán mind dühösebben, a többiek pedig még hajigáltak is, de egy fia dió nem sok, annyi se potyogott le róla.

Káromkodva, dió nélkül vonultak vissza a halásztanyára, de azért – mint mesélték – anélkül is jól bevigasztalódtak.

Másnap már virradatkor indultak a varsák fölszedésére. Éppen ott eveztek el az esteli látogatás színhelye alatt, amikor a hajnali derengésben fölkiált a legény:

– Pista bátyám!

– No, mi köll? – szólt át a másik ladikból Kincses bácsi.

– Ördög b'on keebe, most látom, hogy az nem is dió volt tegnap este, amit ráztam, hanem tögyfa!

– No, fiam, ezér' nem potyogott arrul dió! – világosította föl kajánkodva halászcimboráját az öreg.

HÍRESSORI „KI MIT TUD?”

A rossznyelvek szerint ez a Zenta környéki település azért kapta a Híressor elnevezést, mert a múltban itt termett a legtöbb izgága és kötekedő parasztleány. Mesélik, hogy egy-egy falusi búcsún vagy vásáron, ha jó kedvük kerekedett, három-négy híressori bicskás tíz tornyosít is kivert a kocsmából. A Felsőhegyről jött legények pedig, ha Híressoron vitt keresztül az útjuk, úgy meghunyászkodtak, mint a tanjai kuvasz a városban, amelyről azt mondják, hogy lába közt a farka. Mert volna csak egy is hencegni... Rögtön megkopogtatták volna a feje tetejét.

Azóta már persze szelidültek az erkölcsök, s alábbhagyott a híressoriakban is a szilajság, és a régi virtusra a település nevén kívül nem is emlékeztet ma már szinte semmi.

Ez a história, amit alább elmesélünk már a „szelidebb” korból, közvetlenül az első világháború utáni időkből való.

A híressori kocsmában surbankó legények kötődtek egymással. Virtuskodtak, híreskedtek. Különösen egyikük, egy jól megtermett szálas falusi dalia, akit a többi ugyancsak respektálni látszott.

Ott darvadozott a kocsmában egyik szögletében Horti Imre bácsi, a kiszolgált és rokkant közvitéz is egy pohárka bor mellett. Amikor már nem győzte hallgatni a kakaskodó legény hengegését, csendes hangon odaszólt hozzá:

– Öcsém! Úgy látom, hogy teveled senki se bír itt a kocsmában. Hát velem fogadnál-e?

Ne izéljen már, Imre bátyám! Há'szen kendet a kisujjammal a falra kenhetném.

– E'hiszem, fiam. De ehhez nem kell nagy erő, amibe most fogadunk.

– Állom!

– Te adod a tíz liter bort, amit eddig összenyertél, én meg a dupláját.

– Hát nem szép tőlem, de azért csak állom.

– No, akkor csak ülj le, öcsém, ide mellém, osztán neked is pont azt kell csinálnod, amit nekem.

Nevetett mindenki: ugyan mit tudhat csinálni ez a nyiszlett rokkant, ez a kis szőrféreg, sárpenisz, amit az a marhaerős legény ne tudna.

Imre bácsi végignézett az asztal körül állók csoportján, s némi háttászünet után, a jobb kezével kivette a – bal szemét. (Tehette: üveg-ből volt!)

Egy csapásra kitört a hahota. Még a lefőzött marhaköpő legény is együtt nevetett a többiekkel, s aznap este Imre bácsi volt Híressor hőse.

RÁSZEDÉS

Élt az egyik Zenta környéki községben két magánakvaló, folyton feketében járó férfi testvérpár; két agglegény. Nem vétettek azok a légynek sem, dolgosak is voltak, de mert nem nőültek meg, és mert csak úgy magukban tengtek-lengtek az árvák, meg-megszólták őket az emberek (mint afféle különcöket), olykor vaskos tréfákat is megengedve maguknak a testvérpár rovására.

Mesélik, hogy egyszer valami jámbor paraszt bácsika búgatni hajtotta kocáját az utcán, s balszerencséje összehozta őt B.-vel, a község rókaelkű, kaján mókamesterével.

– Hát kee?

– Ehun e, megyünk a kanhoz.

– Hova?

Az öreg mondta volna is, hogy ide meg ide, de B. meg sem hallgatva az atyafit, így szólt hozzá:

– Sose igyekezzen maga oda, bátyám! Tudok én itt a közelben egy jobb helyet, két jó fekete kan van a háznál. Akár válogathat is bennük, oda menjen ke! – s el irányította a bácsit a két öreglegény házához.

Megy az öreg a megadott címre, s zörget, erősen a mindig zárva tartott kiskapun.

– Mit akar? – nyitott mogorván ajtót az egyik öreglegény.

– Gyüttem a kocával.

– A kocával? – néz rá a legényember a fülét erősen billegető mangalicára. – Osztán minek?

– Hát... búgatni.

– Ide?

– Igen. Azt mondták, hogy itt a háznál két fekete kan is van, oszt gondoltam, ha az egyiket nem venné föl a disznó, hát majd főveszi a másikat...

*

A dologból – már ami a búgatást illeti – persze, nem lett semmi, de pör az jó nagy keletkezett.

LÓVÉTEL

Bakás Mihályra mint jónevű és megbízható sofőrre emlékeznek vissza a zentai Mašinoremont és az egykori gépjavító állomás idősebb munkásai.

Miként általában a mókakedvelő emberek, ő is nagyon szerette a bort meg a vidám társaságot. Mesélik róla, hogy ritka adottsággal rendelkezett: képes volt egyhajtásra kiinni a borosüveget anélkül, hogy az ádámcsutkája akárcsak egyet is mozdult volna.

Egy tavaszi vásár alkalmával ott darvadozott a Bütyök-féle vendéglőben, amikor leült az asztalához egy idősebb bánáti ember. Szóba elegyedtek. A Tiszán túli atyafi kicsit szontyolodva mesélte, hogy vevő szándékkal jött át, lovat keresett a zentai vásáron, de sehogyan se talált megfelelőt, s így most dolgavégezetlen kell visszamennie Bánátba.

– Ha csak e' hibádzik, tatám, tudok én lovat, eladót! Sőt van ott több is, válogathat bennük akár a nagylányban.

– Maga tán cenzár*? – nézett rá idegenkedve a bánáti sógor.

– Dehogy! Sofőr vagyok én, de mért ne segítenék, ha tehetem, nem igaz?

– És hol vannak azok a lovak? – emelkedett volna föl a Tiszán túli magyar a székről, de Mihály leintette:

– Nem köll azt úgy elsietni, no! Vagy nem tudja, hogy lassan érünk messzire? Száraz torokkal ki látott útnak indulni? – s ott maradtak, ittak még – a bánáti kontójára, persze – egy-két pohárral.

Áldomás után Bakás karonfogva új ismerősét, elvezette Rekovicshoz, az egykori kiérdemesült vásári körhintás és ördögmalom-tulajdonoshoz.

– Adjon Isten! Mi járatban? – jött ki elébük, s fogadta őket a gazda.

– Lovat kommandálni jöttem volna, mert ez a bánáti jóember azt szeretne venni – kacsintott Bakás Rekovicusra. – Idehoztam, mert úgy hírlík, hogy magánál van néhány eladó. Ugyan mutasson már egy jó lovat neki!

Nagy selma volt boldogult Rekovics bácsi, nyomban „vette a lapot”

– Szívesen! – invitálta beljebb a vendégeket. – A Szürkét azt nem adom, az nem eladó, de rajta kívül van még három pár az istállóban, azok közül lehet válogatni.

A bánáti sógor nyomban látni kívánta a „portékát”, mert mint mondta, szeretné tudni, hogyan indít, hogy állít, hogy húz a ló.

---

* Cenzár (szenzál) = ügynök, közvetítő, felhajtó.

– Tessék! – tárta ki az istálló ajtaját Rekovics.

Odabenn a Szürke jámboran abrakolt a jászol mellett, a másik sarokban pedig édesen fölszerszámozva harapták a zablát, és szaladásra készen álltak a szétszerelt ördögmalom játéklovacskái.

– No, válogasson köztük! – mutatott rájuk a gazda. – Jó pénzért bármelyiket odaadom, de azt kikötöm előre, hogy az áldomást nem én fizetem! – hunyorított vissza Bakásra –, s most együtt lesték a jámbor bánátit, ugyan mit csinál.

Az szegény állt, nézett egy-két másodpercig, azután lekapva a kaplapját a földhöz csapta:

– No, azt az ideodáját, így még nem... babrált ki velem senki, de ha már így esett, ögye fene! – nevetett ő is, s most már hármásban „mön-tek át” az előbbi áldomást „mögpatkolni” a vasútállomás restijébe.

CSODA A KISKÖZBEN

Ráérő öregasszonyok, menyecskék fenekelték a gyöpet ebéd után a Horváth-ház előtt.

Azt tartja a szólás-mondás, hogy két asszony – hetipiac; három asszony – országos vásár; hát még ha heten-nyolcan diskurálnak az ablak alatt!... Szegény Horváth Pista, hiába dőlt le odabent egy kis délutáni pihenésre, sehogy se bírt elaludni a nagy tereferétől. Fogta hát, kiment az utcára, és csodálkozást színelve megkérdezte:

– Mi az? Maguk itt társalognak, azt meg nem is tudják, hogy a falu másik végében, lent a Kisközben mi történt?!

– Mi történt, Pista? Mondjad már!

– Hát, hogy kisgyerek született, oszt akkora bajsza van éppen, mint amekkora az apjának!

– Ugyan má’!

– Ha mondom... Különben nézzék meg, ha nekem nem hisznek!

Több se kellett az asszonyoknak! Fölkerekedtek azon nyomban, s indultak csudát látni a Kisköz irányába, Pista meg befelé, aludni, de előbb még odasúgta az anyjának (aki a hírre szintén indulóban volt):

– Maga, anyám, csak maradjon...

Este aztán, mikor újra összeverődtek a bandázók, így szidták az asszonyok a felültetőjüket:

– Ejnye, te Pista, ördög bújjon a zsírodba, mért csaptál be bennünket?

– Mért csaptam volna? Tán nem született kisgyerek?

– Születni született, de bajusz nélkül!

– Az apjával találkoztak?

– Nem.

– No, lássák! Akkó’ mért szidnak engem? Há’szen annak ugyanúgy – egy csepp bajsza sincsen!

BIZTOS RECEPT A VAKONDTÚRÁS ELLEN

– Annyi a vakondok meg a vakondtúrás a vasút melletti földemen, hogy csudaság! Sehogy se tudom őket kipusztítani! – panaszkodott egyszer az egyik zentai gazda Ördög Gyurkának, a felsőhegyiek mókamesterének.

– És kee’ csak most mondja ezt nekem? ’Szen ezen lehet segíteni! Csakhogy – hunyorított Gyurka bácsi – azt tudja kee’ ugye, hogy a Krisztus koporsóját se őrizték ingyér’... Meg köll ám azér’ fizetni, hogy a vakondok a más földjét túrja!

– Fizetek én, Gyurkám, persze hogy megfizetek, csak halljam az orvosságát! – fogadkozott a gazda.

Piaci nap lévén, megegyeztek három adag pörköltben meg egy liter borban, amit elfogyasztani betértek a jószágpiac sarkán álló Bütyök-féle vendéglőbe.

Miután Gyurka bácsi jól bevastagodva a liter bort is a gallér mögé öntötte, ilyen bölcs tanácsot adott gazdaismerősenek:

– Jani bátyám, vakondtúrás ellen legbiztosabb orvosság az, ha minél előbb túlad azon a vasút melletti parcellán. Ha ezt megteszi, akkor a vakondok rögtön a *másét* fogja túrni.

AZ BIZONY JÓ LENNE...

Híres rendezvény volt 1923-ban Tornyoson, az országos kukoricakiállítás. A Gazdakörben is sok szó esett az időben a kukoricákról. Meghányták-vetették az egyes fajtákat – különösen kiemelve a jól termő száznapos kukoricák előnyeit. A beszélgetők közt ült Sz. János bácsi is, keze között tartva a két deci fröccsöt, s magába merülve hallgatott. Az egyik asztaltárs beleakarva őt is vonni a vitába, megkérdezte:

– Hát te, János, mit szólsz hozzá? Mi a véleményed a száznaposról?

Mire János bácsi csendesen megszólalt:

– Tudnék én attul jobbat is!

Mindenki felfigyelt, és kérdik, hogy mi lenne az.

– Hát a... hónapos kukorica!

– Hónapos?!? Hol lehet abbul szerezni?

– Ha én azt tudnám... De jobbnak mindenesetre jobb vóna a száznaposnál, mert azt egy évben többször is lehetne törni... Bizony!

MEGÁLLAPÍTOTTA...

Történt, hogy megbetegedett az egyik gazda jól tejelő tehene. Szakember híján – mivel akkoriban még igen ritka volt a községekben az állatorvos – egy bánáti javasemberhez fordultak segítségért, aki – úgy mondták – nem csupán az emberi, hanem az állatbetegségek gyógyításához is értett.

Meg is jelent a bánáti sógor a gazda udvarában, s az ott lézengő szomszédok segítségével kivezette a beteg jószágot az istállóból. Fontoskodva körüljárta, vizsgálta, tapogatta, aztán odaszólt a gazda fiának:

– No, öcsém, állj csak oda a tehen farához! Én majd itt elő belenézek a szájába, te meg oszt onnan hátúrú' próbálj megpillantani engem!

Odaállt a legény a mondott helyre, az öreg vajákos meg bekiáltott a beteg jószág torkába:

– Lácc-e engem, öcsém?

A legény lehajolt, de hiába meresztgette szemét, egyéb volt az, nem az öreg képe, amit a tehén farka alatt látott:

– Nem én! Nem látok semmit!

– Jól van má’! – egyenesedett ki az öreg kuruzsló, és tudálékos arccal közölte a gazdával a diagnózist:

– Ennek a tehénnek meg – bélcsavarodása van.

FÜLLENTÉS(EK)

Picézők beszélgetnek az alsó-Tisza-parti köpködőn, megesett vagy vélt kapásaikról, párját ritkító halfogásaikról. Ott hallgatja őket egy öreg nyugdíjas is, aki fejét csóválva szól oda a meséjét éppen befejező hétpróbás pecásnak:

– Nono! Ne haragudj, de ezt azért mégse hiszem el neked!

– Nem baj! Majd elmondok helyette egy másikat.

HASZNÁLT A FOHÁSZKODÁS...

Egy régi-régi nyáron történt.

Hordás idején az egyik alvégi kisparaszt megrakott kocsija a lovakkal együtt „lepihent” az alsóvárosi temető mellett húzódó dágványos kocsúton.

Előbb csak szép szóval, csendes nógatással biztatta lovait a gazda, de látva, hogy semmire sem megy vele, a vastagabbjára fogta. Szent-ségelt, feszítette az Istent, de nem volt annak semmi foganatja, mert a kocsi kerékagyig süppedt a híg latyakban. Végső elkeseredésében a paraszt már az út mellett pihenő halottakhoz fohászzkodott, hogy segítenének nek legalább, ha már más nem akad....

– Hányan menjünk?! – szólt ki jól hangosan a sírok közül az ott legettető (és az eső elől elhúzódó) Czakó família egyik tagja.

Több se kellett a parasztnak!

Megijedt kegyetlenül, s rémületében akkorát talált ütni is meg kurjantani is, hogy a szegény párák egyből kirántották a megrekedt szerket a latyakból.

Így lett mégiscsak fogantja a holtakhoz való könyörgésnek.

ZÁLOGBAN A VIRÁG

Még a világháború előtt történt, hogy aszályos esztendő köszöntött a földművesekre. Miként az idén, ugyanúgy akkor sem esett egész télen semmi hó, a tavasz és a nyár is száraz lévén, rettenetes nagy szárazság és drágaság uralkodott.

Ekkor történt, hogy a tornyosi Feckmann izraelita kereskedő és kocsmároshoz beállított egy kigazda ismerőse és 200 koronát kért tőle kölcsön.

– Biztos píz ez, Feckmann úr – erősítgette a gazda –, mert oda adom érte zálogba a legjobban tejelő tehenemet. (Az az egy volt neki!) Ha három hónap múlva nem fizetek, a magáé a Virág.

No, ki is kerekedett erre a Feckmanné szeme, s előbb csak pusmogott, aztán meg bökdösni kezdte az urát. Ugyancsak handrikált valamit neki németül. Biztosan azt hajtogatta, hogy „add oda, te marha, koldus ez, sose tudja ez megadni a kölcsönt, s aztán kétszázért miénk a tehén!”.

Hajlott is a szóra a kocsmáros, de mielőtt még kinyálazta volna a bugyellárisból az összeget, még írást is csinált az egészről, és csak azután olvasta le gazda-ismerősenek a 200 koronát.

– Csak majd a tejért azért e'gyüvünk ám minden regge', mer' a gyereknép nagyon étkes nálunk! – köszönt el a gazda.

Otthon az ember sebtében elmondta az asszonynak a cserét, s már vezette is a Virágot.

– Megvagy te, hé, bolondulva? Hát mire köllött nekünk az a kétszáz korona? – évelődött az asszony.

– Mire-e? Hát arra, hogy betegyük az almáriumfiókba. Három hónap múlva meg majd visszaadjuk.

– Oszt te azért adod oda a tehenet, hogy a pénz itt heverjen az almárium terítője alatt?

– Azér' hát! Mer a Feckmann majd eteti közben a Virágot ebbe a takarmánykúdús világba, de nekem nem köll etetnem az ő kétszáz koronáját.

UGRATÁSOK

Bodor Péter egykori kovácsműhelyében Felsőhegyen sűrűn-sűrűn összejártak a ráérő emberek. Beszélgettek, meghányták-vetették pipa-szó mellett a világ folyását.

Bejárt oda egy tanyai földműves is, Varga Jóska bácsi, az öreg mester egykori legény- és katonacimborája, akivel folyton ugratták egymást.

Beállít egyszer az öreg Varga a kovácsműhelybe, ahol akkor is többen támasztották a falat, és érdeklődik, hogy mi újság.

– Hallod, komám, nem a te kutyád járt itt nálam a múlt héten? Olyan gubancos, szőrös tanyai kutya. Bejött ide, biztosan téged kerestt, szaglászott össze-vissza, én meg oszt a farka alá nyomtam a tüzes vasat, úgyhogy rögtön *vargát* rántott a fenéke – szólt a mester.

Varga bácsi hallatlanná tette a kérdést, legyintett, és beszélgetett az emberekkel tovább.

Idő teltén egy hetipiacos napon, amikor megint akadt néhány lézengő beszélgető a műhelyben, benyitott az ajtón Varga bácsi.

– No, testvér, mi újság? Hogy vagytok ott kint a tanyán? – érdeklődik az öreg Bodor.

– Köszönjük, megvagyunk, hál Istennek! Képzeld, kölyket vetett a pulink, s hozzá kilencet! Ha hiszed, ha nem, mind csupa *bodor* lett.

– Igen? – nyelt egyet a kovács, aki rögtön elérte a dolgot, s most – ő hallgatott...

*

A Katalin-napi búcsún összetalálkozik a szentmiklósi kocsmában két bánáti jóismerős: az egyiket *Hegyinek*, a másikat *Ciroknak* hívják. Nagy hűhóval köszönti egyik a másikat – nem egy faluból valók, régen látták egymást –, s máris indul köztük az ugratás.

– Ej, ej, testvér – már meg ne áprehendálj érte! – de semmi egy neved van, hallod!

– Mér volna az, testvér?

– Hát mer’ ugyi, minden szart *cirokkal* söpörnek össze!

– Igaz, testvér, de ne felejtsd el, hogy csak a *hegyivel!*

MEGLEPŐDÖTT

Az egyik újfalusi öreg galambtenyésztőről forog közszájon Zentán ez a história.

Egyszer, hogy ne menjen „gyalog”, tragaccsal indult befelé a városba, hogy eleséget vegyen a galambjainak a Reinholz-féle darálóban.

Visszafelé jövet beült megpihenni a Bütyök kocsmájába, ahol nyomban akadt ivócimbora is elég. Ahogy ott féldecizgetve cserélgették a szót, no meg a fityókákat is, jól rájuk esteledett, és a bácsi ugyancsak kótyagos fejjel kászálódott a hazaindulásra. Két pajkos ivótársa azonban mielőtt még az öreg kilépett volna az ajtón, az esti félhomályban megfordította a tragacs orrát újra a város irányába. Átbotolva a küszöbön, a bácsi szét sem nézve az utcán, beállt a tragacs két rúdja közé, s indult arra, amerre a kerék gurult...

Végigslattyogott a Dobogós utcán, s csak a sarok végén jött rá, hogy valami nem stimmel. Meglátta ugyanis a téren magasodni a Jézus Szíve-templomot, s kissé meghökkenve, így adta föl magának a kérdést:

– Azannya! Ezt meg ugyan mikor építhették az Újfaluba, hogy én nem tudok róla?!

